

Наталія Бурка

Кандидат філологічних наук

Доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0001-5412-4314>leschenko.nat@gmail.com

**СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯВИЩА
ПІДЛІТКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ**

У статті з'ясовано стан і перспективи наукового пізнання лінгвістами явища підліткової комунікації як міждисциплінарного об'єкту шляхом ретроспективного аналізу процесу прирощення предметів його досліджень в лінгвістиці, психології, педагогіці та соціології. В основу методологічного підходу до започаткованого пошуку покладено оригінальний метод тривіневого аналізу наукової інформації щодо становлення та перспективи розвитку міждисциплінарних лінгвістичних досліджень явища підліткової комунікації. Встановлено, що характерне для останнього століття привертання пильної уваги дослідників гуманітарних проблем до особливостей комунікативної поведінки підлітків, слід пов'язувати насамперед з постійним виникненням тих чи інших труднощів їх соціалізації, зумовлених бурхливим розвитком науково-технологічного прогресу багатьох цивілізованих держав. З'ясовано, що починаючи з 1950 по 1970 рік провідними предметами їх досліджень у педагогіці, психології, лінгвістиці та соціології стають: неформальна колективна взаємодія підлітків, роль спілкування у становленні підлітків, субкультурні особливості підліткової комунікації, соціолектно-вікова природа підліткової комунікації, роль спілкування у становленні самосвідомості підлітків та набутті навичок їх соціально-ціннісної орієнтації тощо. Показано, що у період з 1970 по теперішній час (роки початку стабільних міждисциплінарних пошуків) у центр уваги дослідників потрапляють такі нові предмети наукового пізнання як: мовна соціалізація, гендерна диференціація мовлення, розвиток соціальних та емоційних навичок, формування цифрової ідентичності, сугестивності й маніпулятивного впливу, вплив соціальних мереж на соціалізацію, безпечність онлайн-комунікації підлітків тощо. На підставі результатів широкої практичної апробації логічно доведено високу продуктивність та безсумнівну її перспективність використання комплексного концептуально- методологічного інструментарію сучасної енергетичної теорії мовлення, здатного забезпечити ефективний кількісний опис будь-якої якісної картини, що має відношення до міждисциплінарних досліджень феномену та явищ комунікативної поведінки підлітків.

Ключові слова: явища підліткової комунікації; міждисциплінарний ретроспективний аналіз; предмети дослідження; перспективи.

1 ВСТУП

Відомо, що за діючих методологічних вимог наука покликана розглядати лише певні класи об'єктів явищ, процесів чи предметів, які існують в оточуючій людину дійсності. За результатами досліджень науковці зазвичай описують провідні ознаки інваріантних моделей актуалізації явищ, що ними пізнаються, а також типові варіанти реалізації цих явищ з притаманними їм відповідними диференційними ознаками.

У зв'язку з цим в методологічній праці (Клименюк, 2005, с. 12) безпосередньо вказано, що наукове дослідження є чітко цілеспрямованим процесом, на основі якого за допомогою наукових методів формують системи понять та описувану ними теорію й формулюють закони, що мають відношення не до окремого об'єкта, а до певної їх сукупності або класу, виду чи множини.

Звернення у нашому пошуку до цього питання не є випадковим, оскільки в існуючий на цей час більшості наукових джерел результати опису інваріантних явищ сугестивної підліткової комунікації, по-перше, не є комплексними і, по-друге, містять лише часткові ознаки їх загальної комунікативної поведінки. Це пов'язане насамперед з тим, що рівень абстрактності (тобто, загальності) розглядуваних лінгвістами й психологами інваріантних моделей комунікативної поведінки підлітків регламентується зазвичай метою та завданнями самого дослідження, покликаними обмежувати об'єкт пізнання, й тому отримувані моделі виявляються переважно частковим по відношенню до реально існуючого головного інваріанту.

Постановка проблеми. Попередня практика міждисциплінарного наукового пізнання свідчить, що у результаті поступового поглиблення уявлень про лінгвістичні особливості та закономірності когнітивного добору підлітком мовних і немовних засобів його комунікативної поведінки науковці отримують певну сукупність відповідних інваріантних моделей. Саме ці моделі й відіграють роль інформаційної основи, на тлі якої відтворюються якісні картини та кількісний опис перебігу когнітивних процесів породження у психіці підлітка певних комплексів мовних й немовних засобів його комунікативної поведінки.

Є підстави припускати, що з плином історичного часу у лінгвістиці, психології та суміжних з ними науках відбулося природне накопичення результатів дослідження певної множини функційно різнорівневих інваріантних моделей комунікативної поведінки підлітків. Внаслідок цього інформаційна ефективність їх використання у міждисциплінарних лінгвістичних пошуках досі, на наш погляд, залишається низкою. Це зумовлено тим, що, з одного боку, зазначені моделі розпорошено по публікаціях щонайменше у десятих суміжних галузях наукового знання. З іншого боку, виклад результатів моделювання презентують у різних формах: вербальній, вербально-графічній та математичній. Крім того, у більшості випадків дослідниками обґрунтовано лише часткові варіанти моделей конкретної групи явищ, а будь-які вказівки на узагальнену інваріантну модель вищого ієрархічного рівня усього класу цих явищ відсутні. Ці обставини значно ускладнюють створення інтегральних міждисциплінарних моделей для більш повного опису загального явища та окремих феноменів комунікативної поведінки підлітків.

Закономірно, що для підвищення ефективності зазначеного опису виникає необхідність у проведенні системного аналізу стану наукового пізнання лінгвістами явища підліткової комунікації, результати якого дадуть їм можливість адекватного бачення перспектив подальших міждисциплінарних наукових розвідок.

Тому **метою** цієї праці – є з'ясування стану та перспектив наукового пізнання лінгвістами явища підліткової комунікації як міждисциплінарного об'єкта шляхом ретроспективного аналізу процесу прирощення предметів його досліджень в лінгвістиці, психології, педагогіці та соціології.

2 МЕТОДИ

В основу започаткованого нами дослідження було покладено методологічну ідею трирівневого аналізу. На першому рівні її реалізації планувалося проведення аналізу оглядових наукових праць, присвячених розгляду проблем стану й особливостей розвитку наукового пізнання явища підліткової комунікації, а також інших праць, опублікованих лінгвістами, психологами, педагогами та соціологами протягом останнього століття (1920–2020 роки). При цьому в ролі аналізованого матеріалу передбачалося використання наукових джерел з лінгвістики, психології, педагогіки та соціології, об'єктами розгляду яких були підліткова комунікація, підліткова мовна поведінка, підліткове мовлення тощо, які безпосередньо входили до складу загальної об'єктної сфери комунікативної поведінки підлітків й у назвах яких було чітко вказано на предмет дослідження. Отримані за таких умов результати аналізу після їх узагальнення й мали, на наш погляд, найбільш повно відтворювати

інтегральну картину розвитку пізнання феномену підліткової комунікації як міждисциплінарного об'єкту.

У подальшому передбачалася реалізація аналізу другого рівня, що мав охоплювати наукову інформацію, опубліковану за період 2005–2025 років та якнайповніше віддзеркалювати наукову реакцію на соціально-економічні й політичні виклики двох останніх досить буремних десятиліть. Для проведення вище зазначеного аналізу ми скористалися відомим багатофункціональним методом морфологічно-матричного, ядерно-змістового аналізу ознак і понять, розробленому та неодноразово продуктивно апробованому українським філософом-методологом Клименюком О.В. (Калита та ін., 2024, с. 13–25).

Методологічний потенціал цього методу полягає у тому, що він надає доказову можливість: встановити ядро змісту ознак або понять у будь-який їх синонімічно однорідній/неоднорідній множині; виокремити додаткові ознаки поняття, за якими однозначно кваліфікується їх належність до певного сімейства (класу, підкласу, групи, підгрупи) явищ, процесів, предметів наукового пізнання; здійснити певні прогнози та передбачення на основі ретроспективного аналізу існуючих ознак, понять, думок, що мають безпосереднє відношення до об'єкта чи предмета пізнання; адекватно оцінювати стан, науковий рівень, ширину та глибину результатів досліджень у будь-якій царині знання; репрезентувати за необхідністю методологічну логіку виконуваного аналізу у вербально-графічному або вербальному вигляді тощо.

Для розуміння логіки його вирішення звернемося до фрагменту матриці (табл. 1), яку побудовано нами відповідно до вимог методики (Клименюк, 2020) проведення морфологічно-матричного ядерно-змістового аналізу ознак і понять.

Звертаємо увагу на те, що по-перше, внаслідок обмеження формату сторінки ми позбавлені можливості зображення повної матриці й тому вимушені подати лише її фрагмент. Але повну номенклатуру відповідних показників, що входять до складу матриці, буде наведено далі в тексті. По-друге, враховуючи те, що кількість праць задіяних у морфологічно-матричному аналізі сягає сотні найменувань (у форматі нашого викладу їх повний список займатиме майже чотири сторінки тексту), ми свідомо будемо уникати посилання на них у списку використаних джерел, а обмежимося лише вказівками у тексті прізвищ та ініціалів їх авторів.

Таблиця 1

Фрагмент морфологічної матриці для ядерно-сміслового аналізу результатів накопичення міждисциплінарних знань з проблем комунікативної поведінки підлітків

Інформація про джерело				Предмет дослідження				слідчі інтерв'ю з підлітками
№ п/п	рік публікації та джерело []	галузь наукового знання	рівень наукового знання	мовленнєва поведінка підлітка в кіберпросторі	розвиток навичок мовлення у підлітків	специфіка мовлення		
				1	2	3		115
1	2005 [71]	лінгвістика	емпіричний					
2	2005 [113]	психологія	теоретичний					
3	2005 [99]	лінгвістика	теоретичний					
4	2005 [16]							
115	2005 [71]	психологія	емпіричний					

Що ж стосується реалізації аналізу третього рівня, то у його обсязі передбачалося здійснення окремого стислого аналітичного огляду надбань і перспектив подальшого розвитку представниками Київської фонетичної школи сучасної енергетичної теорії мовлення, автором

якої є відома українська лінгвістка А.А. Калита (Калита, 2016), під керівництвом якої в наш час й створюється новий напрям лінгво-енергетичних досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Під час виконання аналізу першого рівня, звертаючись до існуючої у вільному доступі інформації (Piaget, 1954; Inhelder & Piaget, 1958) неважко з'ясувати, що проблема підліткової комунікації, яка з історичним часом переросла в окремий науковий напрям, зародилася *в лінгвістиці* у 1950–1960-х роках на її стиках з педагогікою та психологією завдяки згадуваним вище працям, Ж. Піаже (Піаже, 2000) і Е. Еріксона (Еріксон, 1996) та інших. У межах цього напрямку, який на ґрунті праць В. Лабова, Д. Гампа, Д. Гаймзи, П. Трудгілля (Labov, 1972) та інших пізніше трансформувався у соціолінгвістику, підліткове мовлення розглядалося як соціолект, що відображає належність індивіда до певної вікової та соціальної групи. У цей час з'являються дослідження молодіжного жаргону, особливостей спілкування підлітків в неформальних колективах і праці, спрямовані на аналіз соціальних функцій мовної варіативності.

Для періоду 1980–1990-х років стає характерним зосередження уваги лінгвістів на питаннях комунікативної поведінки підлітків, її ролях, стратегіях і засобах самопрезентації та набувають свого розвитку концепції мовної соціалізації, гендерної диференціації мовлення й взаємозв'язку мовних практик з ідентичністю.

У 2000–2010-ті роки початку XXI століття лінгвісти особливо вивчають специфіку цифрової комунікації підлітків, що виникає внаслідок поширення інтернету, соціальних мереж і месенджерів, завдяки яким формується новий тип підліткового спілкування, що поєднує елементи усної та писемної мови, а також невербальні засоби вираження мовлення – емодзі, меми, скорочення тощо.

Міждисциплінарні пошуки на сучасному етапі розвитку лінгвістичного знання починаючи з 2000-х років характеризується інтеграцією надбань лінгвістики, психології та медіазнавства з питань інтернет-дискурсу, кіберспілкування, формування цифрової ідентичності та сугестивності й маніпулятивного впливу в середовищі підлітків. Зокрема з 1990-х років до нашого часу в українському мовознавстві на стиках знань з соціолінгвістики, психолінгвістики та культури мовлення на ґрунті праць О. Селіванової (Селіванова, 2008) Л. Масенко (Масенко, 2010), Л. Компанцева (Компанцева, 2007), Н. Станкевич (Станевич, 2023), О. Тараненко (Тараненко, 2001, с. 3–19) також активізувалися дослідження підліткового мовлення.

Проведений нами огляд відповідних літературних джерел свідчить, що напрацьовані у 1920–1930-х роках вихідні теоретичні передумови забезпечили *психологам* подальшу можливість наукового пізнання явища підліткової комунікації, активна фаза якого припадає на період 1950–1970-х років, у якому феномен підліткової комунікації стає об'єктом їх цілеспрямованих досліджень. Початок вивчення мовлення й комунікації підлітків у психології більшість знавців також як й у лінгвістиці пов'язують безпосередньо з працями Ж. Піаже (Піаже, 2000) і Е. Еріксона (Еріксон, 1996) та їх послідовників, які розглядають мову та мовлення як засоби мислення і соціальної взаємодії підлітків в процесах становлення їхньої свідомості у період психічного розвитку. Особливостям спілкування з однолітками та його ролі у становленні самосвідомості підлітка було приділено увагу Г. Костюком (Костюк, 1989) та іншими. У цей історичний час завдяки пошукам Е. Еріксона, Г. Олпорта (Еріксон, 1996) та інших і відбувалося становленням соціальної психології як окремої галузі наукового знання, що спиралася на ідеї самоактуалізації особистості підлітка в процесі його соціалізації.

У подальшому в період 1980–1990-х років психологи звертаються до питань розвитку комунікативної компетентності, емоційної виразності, гендерних і рольових аспектів спілкування тощо, внаслідок чого їх дослідження неминуче набувають *міждисциплінарного характеру*.

Починаючи з 2000-х років і до тепер психологи зосереджують увагу на таких, пов'язаних з новими формами комунікації феноменах, як, наприклад, віртуальна взаємодія підлітків у соціальних мережах, вплив цифрового середовища на формування комунікативної поведінки, емоційної регуляції та самоідентичності підлітків, психологічні особливості комунікативних

умінь та навичок у підлітків, особливості реалізації комунікативних стратегій підлітками, вплив соціальних мереж на знижену ввічливість мови у підлітків, маніпулятивні способи впливу на особистість підлітка у соціальних мережах тощо.

У **педагогічній науці**, представники якої здебільшого зосереджувалися на вихованні та моральному формуванні підлітків, теоретичні основи пізнання явищ їх комунікації було закладено також ще у 1920–1940-х роках.

У 1950–1970-х роках підліткова комунікація набуває статусу важливого об'єкта цілеспрямованих педагогічних досліджень, які провадяться на підставах концепції групового навчання, колективної взаємодії та комунікативної компетентності учнів, у межах якої приділяється особлива увага ролі груп однолітків у неформальній взаємодії й в розвитку соціальних і ціннісних орієнтацій підлітків.

Характерною особливістю 1980–1990-х років стає те, що педагоги дослідники, інтегруючи знання психології та соціології, вивчають комунікативну поведінку підлітків у різних соціальних контекстах. У цих міждисциплінарних за своєю суттю наукових пошуках робиться акцент на розвитку соціальних та емоційних навичок, використанні рольових ігор, тренінгів і дискусій для формування комунікативної компетентності.

Починаючи з 2000 року й до тепер педагогічні дослідження зосереджуються на цифрових формах спілкування підлітків, включаючи соціальні мережі та дистанційне навчання, у межах яких вивчається їхній вплив на соціалізацію підлітків, ефективність колективної взаємодії та формування навичок безпечної онлайн-комунікації.

Водночас, в межах емпіричного напрямку розвитку соціології молоді як окремої галузі наукового знання активне пізнання **соціологами** явища підліткової комунікації почалося у 1950–1960-х роках.

Так у 1950–1970-ті роки у працях Т. Парсонса (Parsons, 1951), Р. Мертона (Merton, 1968), Г. Беккера (Becker, 1963) розглядаються соціальні механізми групової взаємодії, роль спілкування в становленні ідентичності підлітків, феномен «референтної групи» та вплив групових норм на поведінку особистості. У той же час у Британії представники Бірмінгемської школи культурологічних досліджень (Centre for Contemporary Cultural Studies) під керівництвом С. Голла (Hall & Jefferson, 1976) й П. Вілліса (Willis, 1977) досліджують молодіжну комунікацію з погляду субкультур (моди, жаргону, музики, символів).

У 1980–1990-х роках соціологи починають вивчати підліткову комунікацію як механізм соціалізації. Їхні дослідження зосереджуються на сімейних, шкільних та одновікових комунікативних системах, а також на ролі ЗМІ у формуванні світогляду підлітків. Саме у цей період й розвиваються теорії символічного інтеракціонізму (Дж. Мід, Г. Блумер) (Blumer, 1969) та соціального конструктивізму (П. Бергер, Т. Лукман) (Berger & Luckmann, 1966), які заклали методологію аналізу особливостей «конструювання» підлітком в процесі комунікації власної соціальної реальності.

Починаючи з 2000-х років і до сьогодні явище підліткової комунікації стає об'єктом уваги медіа та цифрової соціології, у межах яких С. Бауман (Bauman, 2001), М. Кастельс (Castells, 2010), Д. Бакінгем (Buckingham, 2018), Г. Солдатова (Солдатова & Череповська, 2019) та інші аналізують мережеві форми спілкування, вплив цифрових технологій на соціалізацію, формування групової ідентичності та комунікативні ризики (кібербулінг, залежність від соціальних мереж).

Уявляючи згадувану вище існуючу множину наукових публікацій присвячених опису інваріантних явищ підліткової комунікативної поведінки взагалі та сугестивної зокрема, накопичену в лінгвістиці, психології, педагогіці та соціології за останні півстоліття, ми переконуємося у тому, що за цей час відбувся природний приріст міждисциплінарного знання, яке охоплює майже усі головні грані (закономірності, аспекти, напрями, площини) феномену комунікативної поведінки підлітків як об'єкта наукового пізнання, які й набувають статусу **предметів дослідження**.

Внаслідок цього понад два десятиліття тому до сфери наукових досліджень потрапили такі основні предмети наукового пізнання як: засоби невербальної комунікації (Duncan, S., Jr.),

соціально-когнітивний розвиток підлітків (Ritter, E. M.), життєві події у підлітковому віці (Compas B.E, Davis G.E), соціальні та мовні кордони серед підлітків (Labov, T.), комунікативні навички взаємодії підлітків з однолітками (Reed, V. A., Bradfield, M., & McAllister, L.), моделі міжособистісного спілкування підлітків (Sonja Grobler, Chris Myburgh, Marie Poggenpoel), використання мови та мовних змін в інтернет-чатах (Guy Merchant), думки підлітків про комунікацію (Thurlow, C.), спілкування підлітків з дорослими, які мають владу (Drury, J.), мова та міжгрупове спілкування (Jennifer Fortman), мова та групи підлітків-однолітків (Eckert, P.), навички невербальної комунікації підлітків (Burgoon, J. K., & Bacue, A. E.), тенденції у мовленні підлітків (Römer, Ute) тощо.

З'ясувавши це, звернемось до наведеного нижче вербального викладу смислосмістовного насичення усіх елементів матриці, фрагмент якої зображено у табл.1, а саме:

1 – 2005р. (Гончаренко, І. О., Шевченко, І. С.) – мовленнєва поведінка підлітків в кіберпросторі. (лінгвістика, емпірична); 2 – 2005р. (Савчин М. В.) – розвиток навичок мовлення у підлітків. (психологія, теоретична); 3 – 2005р. (Левченко Т.) – специфіка молодіжної мови (лінгвістика, теоретична); 4 – 2008р. (Sali A. Tagliamonte, Derek Denis) – миттєві повідомлення та мова підлітків. (лінгвістика, емпірична); 5 – 2008р. (Sali A. Tagliamonte, Derek Denis) – миттєві повідомлення – «мовний ренесанс» для підлітків (лінгвістика, емпірична); 6 – 2008р. (Kaveri Subrahmanyam, Patricia M. Greenfield) – онлайн-комунікація та стосунки підлітків (психологія, емпірична); 7 – 2009р. (Ламерікс Дж., Коелен М., Те Молдер Г.) – рефлексивне усвідомлення підлітками повсякденних розмов. (педагогіка, емпірична); 8 – 2010р. (Гончарук, Н.) – особливості монологічного мовлення підлітків. (психологія, емпірична); 9 – 2010р. (Бондар Т.В.) – стилі спілкування підлітків. (психологія, емпірична); 10 – 2010р. (Scott E Caplan) – взаємозв'язок самотності та соціальної тривожності з онлайн-комунікацією дітей та підлітків (психологія, емпірична); 11 – 2010р. (M. Pujazon-Zazik) – гендерні відмінності та потенційні позитивні й негативні наслідки для здоров'я підлітків від використання соціальних мереж в Інтернеті (психологія, емпірична); 12 – 2011р. (С. Ніколаєнко.) – психологічні особливості базових видів підліткової сугестії. (соціологія, теоретична); 13 – 2011р. (О.Я. Жизномірська,) – особливості форм самоствердження у молодших та старших підлітків (психологія, емпірична); 14 – 2011р. (Гринченко О. М.) – взаємозв'язок між комунікативними вміннями підлітків та їх спілкуванням у соціальних мережах (психологія, емпірична); 15 – 2012р. (І.Ф. Манілов) – сугестія як психологічний фактор корекції поведінки соціально дезадаптованих неповнолітніх. (психологія, емпірична); 16 – 2012р. (Robert B. Michael, Maryanne Garry and Irving Kirsch) – навіювання (сугестія), пізнання та поведінка. (психологія, теоретична); 17 – 2012р. (Гончарук, Н.) – психологічні особливості комунікативних умінь та навичок у підлітків. (психологія, емпірична); 18 – 2012р. (Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П.) – психологія юнацтва. (психологія, теоретична); 19 – 2012р. (Lisa Flook) – дружба, обмін повідомленнями та спілкування віч-на-віч: перетин онлайн- та офлайн-соціальних мереж підлітків (психологія, емпірична); 20 – 2013р. (Довгопол, Ю.) – психофізіологічні особливості підлітків, що сприяють формуванню кримінальної поведінки (психологія, теоретична); 21 – 2013р. (Калініна Т.С.) – особливості розвитку особистості та поведінки молодших підлітків із затримкою психічного розвитку (психологія, теоретична); 22 – 2013р. (В. Александрова) – мовленнєва культура сучасної молоді. (педагогіка, теоретична); 23 – 2013р. (С. Мустафаєв) – особливості невербального спілкування схильних до інтернет-залежності підлітків. (психологія, емпірична); 24 – 2014р. (Jacomine Nortier, Bente A. Svendsen) – мова, молодь та ідентичність у XXI столітті в міських просторах (лінгвістика, теоретична); 25 – 2014р. (Sonia Livingstone, Peter K. Smith) – характер, поширеність та управління сексуальними й агресивними ризиками підлітків в цифрову епоху. (психологія, емпірична); 26 – 2014р. – (Sonia Livingstone, Peter K. Smith) ризики для молоді в Інтернеті (психологія, теоретична); 27 – 2014р. (Christopher Bartlett, Sarah M. Coyne) – статеві відмінності у поведінці кібербулінгу. (психологія, емпірична); 28 – 2014р. – (Jeffrey Duong, Catherine Bradshaw) булінг та агресивна і суїцидальна поведінка молоді, що належить до

сексуальних меншин. (психологія, емпірична); 29 – 2014р. (Chulani V.L., Gordon L.P.) – особливості зростання та розвитку підлітків. (психологія, теоретична); 30 – 2014р. (Оксана Михальчук) – «мовна поведінка» як категорія української соціолінгвістики. (лінгвістика, теоретична); 31 – 2014р. (Н.М. Токарева, А.В. Шамне, Н.М. Макаренко) – система психолого-педагогічного супроводу сучасного підлітка. (психологія, теоретична); 32 – 2014р. (О.І.Купрєєва, Фень М. А.) – особливості розвитку комунікативної компетентності підлітків. (психологія, теоретична); 33 – 2014р. (Косінова А. О.) – толерантність в міжособистісному спілкуванні підлітків. (психологія, емпірична);

34 – **2015р.** (E. Galloway, J. Stude, P. Uccelli) – металінгвістичні роздуми підлітків про академічний реєстр у мовленні та письмі (лінгвістика, емпірична); 35 – 2015р. (Victoria Joffe) – підтримка підлітків з мовленнєвими, мовними та комунікативними потребами у Великій Британії (педагогіка, теоретична); 36 – 2015р. (Deepika Phutela) – важливість невербальної комунікації для підлітка. (соціологія, теоретична); 37 – 2015р. (Sheri A. Berenbaum, Adriene M. Beltz, Robin Corley) – статеве дозрівання у розвитку підлітків. (психологія, емпірична); 38 – 2015р. (Яновська Т.А.) – особливості становлення ідентичності дитини у підлітковому віці. (психологія, емпірична); 39 – 2015р. (Amelia Courtney Hritz, Caisa Elizabeth Royer, Rebecca K. Helm, Kayla A. Burd, Karen Ojeda, Stephen J. Ceci) – специфіка проведення інтерв'ю з дитиною-сугестором (психологія, теоретична); 40 – 2015р. (А.П. Мартинюк) – аргументація та сугестія як інструментальні стратегії підліткового дискурсу. (лінгвістика, емпірична); 41 – 2016р. (Maria Koutamanis) – психосоціальні наслідки онлайн-комунікації підлітків. (соціологія, емпірична); 42 – 2016р. (Чайковська О. М.) – особливості конфліктності у молодших підлітків, схильних до девіантної поведінки. (психологія, емпірична); 43 – 2016р. (Lisa Hilte, Reinhild Vandekerckhove, Walter Daelemans) – виразність у фламандській онлайн-розмові підлітків. (лінгвістика, емпірична); 44 – 2016р. (С. Б. Саннікова) – мовленнєва культура сучасної молоді. (педагогіка, теоретична); 45 – 2016р. (Т.М. Ярошенко) – сугестія в соціокультурному дискурсі сучасної молоді. (психологія, теоретична); 46 – 2016р. (Sali A. Tagliamonte) – розмовна мова підлітків. (лінгвістика, теоретична); 47 – 2017р. (І. С. Тихонькова) – вікові особливості виховання самоствердження у старших підлітків засобами спортивно-ігрової діяльності. (психологія, теоретична); 48 – 2017р. (Mehrabian, A.) – невербальна комунікація (психологія, теоретична); 49 – 2017р. (Н.В. Кутуза) – ознаки сугестії і маніпуляції у комунікативному впливу підлітків. (лінгвістика, теоретична); 50 – 2017р. (Olha Hubar) – особливості мовлення підлітків в інформаційному суспільстві. (лінгвістика, емпірична); 51 – 2018р. (Тетяна Кириченко) – особливості розвитку міжособистісної мовленнєвої комунікації підлітків. (психологія, емпірична); 52 – 2018р. (Lundine JP, Harnish SM, McCauley RJ, Blackett DS, Zezinka A, Chen W, Fox RA.) – думки підлітків щодо наративного та експозиційного дискурсу. (педагогіка, емпірична); 53 – 2018р. (О.П. Коханова, О.М. Бузніковата) – природа захоплень сучасних підлітків (психологія, емпірична); 54 – 2018р. (К. В. Кіреєнко) – лінгвістичні особливості мовної сугестії підлітків (лінгвістика, теоретична); 55 – 2018р. (Дудар О., Величко В.) – специфіка міжособистісного спілкування підлітків (психологія, теоретична). 56 – 2018р. (Наталя Токарева) – генеза логіко-сислової організації мовлення підлітків у постнекласичній перспективі сучасності (психологія, емпірична); 57 – 2019р. (Najmi SB, Novsepien S, Jamshidibeyk A, Nasiripour L, Marasy M.R.) – зв'язок між демографічними і сімейними характеристиками та психологічними особливостями підлітків. (психологія, емпірична); 58 – 2019р. (Turner SJ, Vogel AP, Parry-Fielder B, Campbell R, Scheffer IE, Morgan A.T.) – мовлення, мова та академічні результати у підлітка з дитячою апраксією мовлення (педагогіка, емпірична); 59 – 2019р. (Maulana Rezi Ramadhana, Ravik Karsidi, Prahastiwi Utari, Drajat Tri Kartono) – роль сімейних комунікацій у формуванні особистої та соціальної ідентичності підлітків (соціологія, емпірична); 60 – 2019р. (О.М. Данилевська,) – мова в системі цінностей сучасного українського підлітка (лінгвістика, теоретична); 61 – 2019р. (Frounfelker RL, Islam N, Falcone J, et al.) – психічне здоров'я дітей та молоді в районах, що постраждали від війни. (психологія, теоретична); 62 – 2019р. (Yolanda van Beek & Anne Berg) – особливості розвитку депресії у підлітків-хлопців та підлітків-дівчат (психологія,

емпірична); 63 – 2019р. (Jodi A. Quas, Kelli L. Dickerson) – підвищення продуктивності молоді під час розповіді про стресовий досвід (психологія, емпірична); 64 – 2019р. (Шухайло Я. В.) – формування у підлітків критичного ставлення до негативного впливу медіа. (психологія, емпірична); 65 – 2020р. (Tiziana Maiorano, Monia Vagni) – стратегії подолання негайної та відстроченої сугестивності у дітей та підлітків. (соціологія, емпірична); 66 – 2020р. (J. Zoe Klemfuss & Alma P. Olaguez) – індивідуальні відмінності в сугестивності дітей. (психологія, емпірична); 67 – 2020р. (Юдіна Н.) – особливості мотивації спілкування у підлітків з різним типом комунікативного реагування. (психологія, емпірична); 68 – 2020р. (Юдіна Н.) – психологічні особливості комунікативного контролю підлітків різної статі. (психологія, емпірична); 69 – 2020р. (Уханова Анастасія) – просоціальна поведінка в контексті психічного здоров'я підлітків. (психологія, емпірична); 70 – 2021р. (Т. І. Дучимінська) – психологічні особливості прояву креативності та міжособистісного спілкування підлітків. (психологія, емпірична); 71 – 2021р. (Hill, E., Whitworth, A., Boyes, M., Ziegelaar, M., & Claessen, M.) – вплив жанру на навички спілкування підлітків. (педагогіка, емпірична); 72 – 2021р. (Ehrenreich, S.E., George, M.J., Burnell, K. and Underwood, M.K.) – роль цифрової комунікації у розвитку підлітків (соціологія, емпірична); 73 – 2021р. (Samantha Childs, Zoe Given-Wilson, Stephen Butler, Amina Memon, Gisli Gudjonsson) – вразливість до сугестивності допитів через негативні події в житті молоді, яка шукає притулку, та однолітків того ж віку (соціологія, емпірична); 74 – 2021р. (Lucy Sopher and Angelica Puzio) – невпевнене використання мови та самооцінка у підлітків (психологія, емпірична); 75 – 2021р. (Burgoon, J.K., Manusov, V., & Guerrero, L.K.) – особливості невербальної комунікації підлітків (психологія, теоретична); 76 – 2021р. (Yael Karni-Visel, Irit Hershkovitz, Michael E. Lamb, and Uri Blasbalg) – невербальні емоції під час розкриття випадків жорстокого поводження з дітьми (психологія, емпірична); 77 – 2021р. Лобачова І. М. – комунікативна спрямованість слів іншомовного походження в мовленні сучасної молоді (лінгвістика, емпірична); 78 – 2022р. (Ірина Савельчук) – соціальні очікування молоді у воєнний та післявоєнний періоди (соціологія, теоретична); 79 – 2022р. (Luchkina, L., Tsinko, S., Medvid N., Barannyk, N., Marieieva, T., & Hrychanuk, N.) – психолінгвістичні аспекти молодіжної мови як наслідки та реалії постмодернізму в Україні (лінгвістика, емпірична); 80 – 2022р. (Ісаков Р. І.) – вплив засобів масової інформації на делінквентну поведінку підлітків (психологія, теоретична); 81 – 2022р. (Н. С. Уханова) – деструктивний вплив засобів масової інформації на суспільну і особистісну свідомість та поведінку молоді (право, теоретична); 82 – 2022р. (Жураковська, І. О.) – вплив засобів масової інформації на рівень сугестивності у підлітків. (психологія, емпірична); 83 – 2022р. (Жанна Новікова) – маніпулятивні способи впливу на особистість у соціальних мережах (психологія, емпірична); 84 – 2022р. (Ru YaoRu Yao, Connie Qun Guan Connie Qun Guan, Elaine R. SmolenElaine R. Smolen, Brian MacWhinneyBrian MacWhinney, Wanjin Meng Wanjin Meng, Laura M. Morett Laura M. Morett) – інтеграція жестів та мовлення у типових та нетипових підлітків-читачів (психологія, емпірична); 85 – 2022р. (Jason C. Chow, Erin Stehle Wallace, Reed Senter, Skip Kumm, and Carolyn Q. Mason) – мовні навички неповнолітніх правопорушників (психологія, емпірична); 86 – 2022р. (Varsha Bhargava and Daria Kuscenko) – специфіка зв'язку між впевненістю та словами-заповнювачами в підлітковому мовленні (лінгвістика, емпірична); 87 – 2022р. (Кухарчук І. О.) – сучасний пісенний дискурс та мовленнєва культура як лінгвометодичний інструментарій саморозвитку підлітків. (лінгвістика, емпірична); 88 – 2022р. (Бурка Н.А.) – чинники та механізми породження сугестивної мовної поведінки підлітка (лінгвістика, теоретична); 89 – 2022р. (Калита А.А. Бурка Н.А.) – енергетичний вплив комунікативних чинників на засоби мовленнєвої поведінки підлітка (лінгвістика, теоретична); 90 – 2022р. (Тетяна Корольова, Ольга Александрова) – особливості розвитку соціолінгвістичної системи комунікативної поведінки молоді (лінгвістика, емпірична); 91 – 2022р. (Токарева Н. М.) – предиктори розвитку комунікативної поведінки школярів підлітково-юнацького віку (психологія, емпірична); 92 – 2023р. (О.О. Щербакова, Л.В. Кондрацька, А.А. Беженська) – вікові особливості психоемоційного стану підлітків в умовах війни. (психологія, емпірична); 93 – 2023р. (О.В. Літвінова, В.О. Славунік, В.Г. Старик) – психологічні особливості адаптації

молодших підлітків до середньої школи в постковідні та воєнні часи (психологія, емпірична); 94 – 2023р. (Н.В. Назарук) – феномен прокрастинації у психологічному універсумі (психологія, теоретична); 95 – 2023р. (М.С. Ніколенко, Н.І. Миропольцева) – прокрастинація у осіб підліткового віку. (психологія, емпірична); 96 – 2023р. (К.Л. Гранде) – труднощі розвитку асертивності підлітків в умовах інокультурного оточення. (психологія, емпірична); 97 – 2023р. (Dewa Ayu Kartika Prasanti) – вплив соціальних мереж на знижену ввічливість мови у підлітків. (лінгвістика, емпірична); 98 – 2023р. (Чумак А. В.) – методи дослідження мовленнєвої поведінки (психологія, емпірична); 99 – 2024р. (Valeria Giostra and Monia Vagni) – схильність до запитань (питальна сугестивність) та здатність давати стійкі відповіді у дітей з легкими інтелектуальними порушеннями та граничним інтелектуальним функціонуванням. (соціологія, емпірична); 100 – 2024р. (Wallis A.K., Westerveld M.F.) – виявлення мовленнєвої успішності підлітків у дискурс-продукції (педагогіка, емпірична); 101 – 2024р. (Gudjonsson G, Giostra V, Maiorano T, Vagni M.) – взаємозв'язок між піддатливістю до безпосереднього й відстроченого навіювання та типами стійких поведінкових реакцій у дітей віком 10-15 років. (психологія, емпірична); 102 – 2024р. (Леся Хоменко-Семенова, Андрій Рожківський, Олександр Павленко) – соціально-психологічні чинники соціалізації підлітків у кризовому середовищі (соціологія, емпірична); 103 – 2024р. (Шевчук В. В.) – вплив порушень мовлення на формування «Я-образу» у підлітків (педагогіка, теоретична); 104 – 2024р. (Кротова, Л., Лавріненко) – особливості реалізації комунікативних стратегій підлітками (психологія, емпірична); 105 – 2024р. (М.М. Шпак) – особливості психоемоційного стану підлітків в умовах сьогодення (психологія, емпірична); 106 – 2024р. (Л.О. Ніколаєв) – асертивність як ресурс резиліентності особистості в умовах воєнного часу (психологія, емпірична); 107 – 2024р. (О.П. Хомчук Т.І. Пономаренко) – особливості психоемоційних станів підлітків. (психологія, емпірична); 108 – 2024р. (Hefeng Ma, Qinghao Ma, Ziyao Ma and Meihui Song) – взаємодії прокрастинації між біологічними, когнітивними, соціальними та психологічними факторами (психологія, теоретична); 109 – 2024р. (Wong S., Nault D.) – вплив соціального контексту на використання підлітками прототипних мімічних виразів (соціологія, емпірична); 110 – 2024р. (Alessandra Nicolosi) – лінгвістично-мовні інновації серед турецької молоді (лінгвістика, теоретична); 111 – 2024р. (Sarah L. Deck, Jodi A. Quas, and Martine B. Powell) – специфіка судово-медичних інтерв'ю з підлітками (психологія, емпірична); 112 – 2024р. (Mazhar Nawaz, Murk Nizamani, Mehak Mehak, Rashid Hameed) – специфіка когнітивних процесів засвоєння мови підлітками (лінгвістика, емпірична); 113 – 2024р. (Korkman, J., Otgaar, H., Geven, L. M., Bull, R., Суг, М., Hershkowitz, I., ... Volbert, R.) – особливості судово-медичного опитування дітей та підлітків (психологія, емпірична); 114 – 2024р. (Victoria Talwar, Angela M. Crossman, Stephanie Block, Sonja Brubacher, Rachel Dianiska, Ana Karen Espinosa Becerra, Gail Goodman) – слідчі інтерв'ю з підлітками (психологія, емпірична).

3 РЕЗУЛЬТАТИ Й ОБГОВОРЕННЯ

Особливу увагу приділяємо тому, що для зручності проведення ретроспективного морфологічно-матричного аналізу даних, накопичених в лінгвістиці, психології, педагогіці та соціології за останні 20 років, викладений вище масив вихідних ознак існуючої множини наукових публікацій, що містять опис інваріантних актуалізацій мовленнєвої поведінки підлітків, було поділено нами на два історичних періоди: 2005–2015 років та 2015–2025 років, дати початку яких виділено жирним шрифтом.

Аналіз показників наведеної у повній матриці суцільної вибірки виданих у період 2005–2015 років праць з проблем комунікативної поведінки підлітків, дозволяє зробити такі висновки. Протягом цього відрізка історичного часу максимальна кількість (76%) наукових робіт з проблем комунікативної поведінки підлітків була опублікована психологами і лише 24% їх належали представникам суміжних з нею лінгвістиці (15%), педагогіці (6%) та соціології (3%). При цьому 68% праць психологів мали ознаки експериментальних

(емпіричних) наукових робіт, а інші 32% були теоретичними. У лінгвістиці за цей період теоретичні праці складали 60%.

Про подібну картину свідчать і результати аналізу праць з проблем комунікативної поведінки підлітків, що були опубліковані у період 2015–2025 років. Так, 56% від загальної їх кількості, присвяченої цим проблемам, було написано психологами. Для цього відрізка історичного часу також є характерним те, що 78% цих праць були експериментальними і лише 22% – теоретичними. Проте, на відміну від попереднього десятиліття, у ці роки лінгвістами було опубліковано вже 67% експериментальних праць.

У межах реалізації третього рівня започаткованого нами аналізу зосередження відбувалося на публікаціях представників Київської фонетичної школи, сумісними зусиллями яких провадилась експериментальна апробація основних положень сформованої А.А. Калитою (Калита, 2016), енергетичної теорії мовлення. Аналіз засвідчив, що в основу концептуальної розробки цієї теорії було закладено, висунутий авторкою на підставах розробленого нею функціонально-рівневого підходу (Калита, 2001, с. 11–24; Калита, 2007, с. 45–61), фундаментальний теоретичний принцип збереження емоційно-прагматичного потенціалу (ЕПП) висловлення (Калита, 2007, с. 5–12), згідно з яким під час комунікації відбувається стохастичний перерозподіл ЕПП психофізіологічної енергії мовця між мовними та позамовними засобами висловлення, що ним актуалізується. При цьому згодом А.А. Калитою у співпраці з відомою вітчизняною лінгвісткою Л.І. Тараненко методами теорії подібності було обґрунтовано кількісний критерій рівня актуалізації ЕПП висловлення (Калита, 2016, с. 94–99), який дозволяв здійснювати математичний опис динамічної картини сумісного варіювання частоти основного тону, тривалості звучання складів, а також інтенсивності нульової та третьої форманти в процесах реалізації висловлень. Надалі, і це є особливо важливим, А.А. Калитою разом з методологом-консультантом Київської фонетичної школи А.В. Клименюком (Калита & Клименюк, 2022) було розроблено системні основи когнітивних лінгво-енергетичних досліджень, що містять пропедевтику системного та синергетичного підходів до *міждисциплінарного* наукового опису комунікативно-когнітивних явищ та концептуально-методологічні основи експериментального вивчення лінгво-енергетичних феноменів. Логічним завершенням глибокої концептуально-теоретичної проробки методологічних основ та методів лінгво-енергетичних міждисциплінарних досліджень закономірностей й особливостей комунікативної поведінки людини стає створена у співавторстві А.А. Калити, О.В. Клименка і Л.І. Тараненко монографія «Маніпуляція в мовленнєвій комунікації» (Калита та ін., 2024).

Водночас, як уже згадувалося, представники Київської фонетичної школи провели експериментальну апробацію основних положень теоретичної теорії мовлення шляхом розгляду таких важливих предметів дослідження як: просодичні засоби актуалізації англійських фольклорних текстів малої форми (Тараненко Л.І., 2016); комунікативно-когнітивні особливості функціонування інтонації в англійських мовленнєво-музичних творах (Марченко В.В., 2016); інтонація пейзажних описів в англійській художній прозі (Гуменюк І.Л., 2017); просодичні характеристики публічного мовлення акцентуєваних особистостей (Андрущенко І.О., 2019).

4 ВИСНОВКИ І НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проведений таким чином аналіз свідчить, що високий рівень системності й не менша глибина теоретико-методологічної проробки концепції найсучаснішої енергетичної теорії мовлення зокрема та мови взагалі і є об'єктивними критеріями для безсумнівного визнання її перспективним комплексним методологічним інструментарієм проведення міждисциплінарних лінгвістичних досліджень явища підліткової комунікації.

Інтегруючи наведені вище результати системного аналізу ми доходимо до таких висновків. Характерне для останнього століття звернення пильної уваги дослідників гуманітарних проблем на особливості комунікативної поведінки підлітків, слід пов'язувати

насамперед з постійним виникненням тих чи інших труднощів їх соціалізації, зумовлених бурхливим розвитком науково-технологічного прогресу багатьох цивілізованих держав.

Починаючи з 1950 по 1970 рік педагоги, психологи, лінгвісти та соціологи здебільшого схилялися до розгляду явища підліткової комунікації як соціально-психологічного феномену розвитку індивіда в умовах його активної соціалізації. Провідними предметами їх досліджень стають: неформальна колективна взаємодія підлітків, роль спілкування у становленні підлітків, субкультурні особливості підліткової комунікації, соціолектно-вікова природа підліткової комунікації, роль спілкування у становленні самосвідомості підлітків та набутті навичок їх соціально-ціннісної орієнтації тощо.

У період з 1970 по 1980 рік у центр уваги дослідників потрапляють такі предмети наукового пізнання як: самоактуалізації особистості підлітка в процесі його соціалізації, вплив групових норм на особистість підлітка, комунікативна поведінка підлітків у різних соціальних контекстах, підлітковий сленг та жаргон, норми спілкування підлітків у неформальних групах тощо.

Надалі на відрізку історичного часу з 1980 по 1990 рік (роки початку стабільних міждисциплінарних пошуків) до традиційної номенклатури предметів дослідження додаються: комунікативна поведінка підлітків, її роль у спілкуванні, стратегії і засоби самопрезентації підлітків, їх мовна соціалізація, гендерна диференціація мовлення, взаємозв'язок мовних практик з ідентичністю підлітка, розвиток комунікативної компетентності, емоційної виразності, гендерних і рольових аспектів спілкування, розвиток соціальних та емоційних навичок підлітків, використання ними рольових ігор, тренінгів і дискусій для формування комунікативної компетентності, особливості сімейних, шкільних та одновікових комунікативних систем підлітків, роль ЗМІ у формуванні світогляду підлітків, тощо.

Останнім часом (2000-2025 роки) у зв'язку з появою й поширенням цифрової комунікації відбулася прискорена інтеграція лінгвістичного психологічного, соціологічного та медіазнавчого знання, внаслідок чого у полі наукового інтересу дослідників цих галузей знання опинилися: мережеві форми спілкування, мовна поведінка підлітків в інтернеті, формування цифрової ідентичності, сугестивності й маніпулятивного впливу в середовищі підлітків, віртуальна взаємодія підлітків у соціальних мережах, вплив цифрового середовища на формування їх комунікативної поведінки, емоційна регуляція та самоідентичності підлітків, психологічні особливості комунікативних умінь та навичок у підлітків, особливості реалізації комунікативних стратегій підлітками, вплив соціальних мереж на знижену ввічливість мови у підлітків, маніпулятивні способи впливу на особистість підлітка у соціальних мережах, цифрові форми спілкування підлітків у соціальних мережах та під час дистанційного навчання, вплив соціальних мереж на соціалізацію підлітків, ефективність колективної взаємодії та формування комунікативних навичок підлітка, підліткова комунікативна поведінка підлітка взагалі та сугестивна зокрема, безпечність онлайн-комунікації та комунікативні ризики від кібербулінга й залежність від соціальних мереж тощо.

Проаналізовані у цій статті результати широкої практичної апробації основних положень енергетичної теорії мовлення переконливо свідчать не тільки про її високу продуктивність, а також про безсумнівну її перспективність як комплексного концептуального інструментарію здатного забезпечити ефективний кількісний опис будь-якої якісної картини, що має відношення до міждисциплінарних досліджень феномену та явищ комунікативної поведінки підлітків.

*Висловлюємо глибоку вдячність доктору філологічних наук, професору **Аллі Андріївні Калиті** та українському філософу-методологу **Олександру Валеріановичу Клименюку** за натхнення наукове керівництво, цінні коментарі та сприяння в удосконаленні нашого дослідження.*

З особливою повагою відзначаємо наукові традиції Київської фонетичної школи, очолюваної Аллою Андріївною, яка нині розробляє проблеми енергетичної теорії мовлення, та можливість долучатися до цього наукового пошуку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Андрущенко, І. О. (2019). *Просодичні характеристики публічного мовлення акцентуованих особистостей* (експериментально-фонетичне дослідження (на матеріалі англійської мови) [Дис. канд. філол. наук]. Київський національний лінгвістичний університет.
- Гуменюк, І. Л. (2017). *Інтонція пейзажних описів в англійській художній прозі* (експериментально-фонетичне дослідження) [Дис. канд. філол. наук]. Київський національний лінгвістичний університет.
- Еріксон, Е. (1996). *Дитинство і суспільство* (Пер. з англ.). Основи.
- Калита, А. А. (2001). *Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлювання* [монографія]. Видавничий центр КДПУ.
- Калита, А. А. (2007). *Актуалізація емоційно-прагматичного потенціалу* [монографія]. Підручники і посібники.
- Калита, А. А. (2016). *Енергетика речі* [монографія]. Кафедра.
- Калита, А. А., & Клименюк, О. В. (2022). *Методологічні основи когнітивних лінгво- енергетичних досліджень* [монографія]. МПП «ЛІНО».
- Калита, А. А., Клименюк, О. В., & Тараненко, Л. І. (2024). *Маніпуляція в мовленнєвій комунікації* [монографія]. Тропеа.
- Клименюк, О. В. (2005). *Методологія та методи наукового дослідження*. Міленіум.
- Клименюк, О. В. (2020). Інстинкти, емоції та почуття: міждисциплінарна лінгво-психологічна мегакласифікація. *Актуальні питання іноземної філології*, 12, 109–125.
- Компанцева, Л. Ф. (2007). *Інтернет-комунікація: когнітивно-прагматичний та лінгвокультурологічний аспекти* (Дис. докт. наук). Інститут мовознавства імені О.О. Потебні НАН України. <https://uacademic.info/ua/document/0507U000321>
- Костюк, Г. С. (1989). *Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості*. Радянська школа.
- Марченко, В. В. (2016). *Комунікативно-когнітивні особливості функціонування інтонації в англійських мовленнєво-музичних творах* (експериментально-фонетичне дослідження) [Дис. канд. філол. наук]. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут».
- Масенко, Л. (2010). *Нариси з соціолінгвістики*. Києво-Могилянська академія.
- Мацюк З., & Станкевич, Н. (2023). *Українська мова професійного спілкування*. Каравела.
- Піаже, Ж. (2000). *Мова і мислення дитини*. Основи.
- Селіванова, О. (2008). Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Довкілля-К. Тараненко, О. О. (2001). *Українська мова і сучасна мовна ситуація в Україні*. *Мовознавство*, 4, 3–19.
- Солдатова, Г. У., & Череповська, Н. (2019). Підліткова комунікація в цифровому середовищі: соціологічний аспект. *Sociology: Theory, Methods, Marketing*, 25(4), 45–57.
- Тараненко, Л. І. (2016). *Просодичні засоби актуалізації англійських фольклорних текстів малої форми* (експериментально-фонетичне дослідження) [Дис. докт. філол. наук]. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/11827>
- Bauman, Z. (2001). *Community: Seeking Safety in an Insecure World*. Polity Press.
- Becker, H. S. (1963). *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*. Free Press.
- Berger, P., & Luckmann, T. (1966). *The Social Construction of Reality*. Anchor Books.
- Blumer, H. (1969). *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*. Prentice-Hall.
- Buckingham, D. (2018). *The Influence of Social Media on Teen Communication*. London: Routledge.
- Castells, M. (2010). *The Rise of the Network Society*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Hall, S., & Jefferson, T. (Eds.). (1976). *Resistance Through Rituals: Youth Subcultures in Post-War Britain*. Hutchinson.
- Inhelder, B., & Piaget, J. (1958). *The growth of logical thinking from childhood to adolescence*. Basic Books. <http://dx.doi.org/10.1037/10034-000>
- Merton, R. K. (1968). *Social Theory and Social Structure*. Free Press. https://archive.org/details/socialtheorysoci0000mert_w8x3/page/n7/mode/2up
- Labov, W. (1972). *Sociolinguistic Patterns*. University of Pennsylvania Press.
- Parsons, T. (1951). *The Social System*. Free Press.
- Piaget, J. (1954). *The construction of reality in the child*. Basic Books.
- Willis, P. (1977). *Learning to Labour: How Working Class Kids Get Working Class Jobs*. Saxon House.

REFERENCES

- Andruschenko, I. O. (2019). *Prosodychni kharakterystyky publichnoho movlennia aktsentujovanykh osobystostej* (eksperymental'no-fonetychne doslidzhennia (na materialy anhlis'koi movy) [Prosodic Features of Accentuated Personalities' Public Speaking (an Experimental Phonetic Study on English Speech)] [Dissertation of Candidate of Philological Sciences]. Kyiv national linguistic university. [in Ukrainian]
- Humeniuk, I. L. (2017). *Intonatsiia pejzazhnykh opysiv v anhlomovnij khudozhnij prozi* (eksperymental'no-fonetychne doslidzhennia) [Intonation of Landscape Descriptions in the English Prose (An Experimental Phonetic Study).] [Dissertation of Candidate of Philological Sciences]. Kyiv national linguistic university. [in Ukrainian]

- Erikson, E. (1996). *Dytynstvo i suspil'stvo* [Childhood And Society] (Per. z anhl.). Osnovy. [in Ukrainian]
- Kalyta, A. A. (2001). *Fonetychni zasoby aktualizatsii smyslu anhlijs'koho emotsijnoho KLvyslovliuvannia* [Phonetic means of actualizing the meaning of English emotional utterance] [monohrafiia]. Vydavnychyj tsentr KDLU. [in Ukrainian]
- Kalyta, A. A. (2007). *Aktualizatsiia emotsijno-prahmatychnoho potentsialu* [Actualization of emotional-pragmatic potential] [monohrafiia]. Pidruchnyky i posibnyky. [in Ukrainian]
- Kalyta, A. A. (2016). *Enerhetika rechi* [Speech energetics] [monohrafiia]. Kafedra. [in Ukrainian]
- Kalyta, A. A., & Klymeniuk, O. V. (2022). *Metodolohichni osnovy kohnityvnykh lynhvo-enerhetychnykh doslidzhen'* [Methodological foundations of cognitive linguo-energetic research] [monohrafiia]. MPP «LINO». [in Ukrainian]
- Kalyta, A. A., Klymeniuk, O. V., & Taranenko, L. I. (2024). *Manipulatsiia v movlennievij komunikatsii* [Manipulation in speech communication] [monohrafiia]. Tropea. [in Ukrainian]
- Klymeniuk, O. V. (2005). *Metodolohiia ta metody naukovoho doslidzhennia* [Methodology and methods of scientific research]. Milenium. [in Ukrainian]
- Klymeniuk, O. V. (2020). Instynkty, emotsii ta pochuttia: mizhdystsyplinarna lynhvo-psykhologichna mehaklasyfikatsiia [Instincts, Emotions and Feelings: an Interdisciplinary Lingual-and-Psychological Mega-Classification]. *Current Issues of Foreign Philology*, 12, 109–125. [in Ukrainian]
- Kompantseva, L. F. (2007). *Internet-komunikatsiia: kohnityvno-prahmatychnyj ta lnhvokul'turolohichnyj aspekty* [Internet-Communication: Cognitive-Pragmatic and Linguocultural Aspects]. [Thesis for the degree of Doctor of Science]. Potebnia Institute of Linguistics NAN Ukrainy. <https://uacademic.info/ua/document/0507U000321> [in Ukrainian]
- Kostiuk, H. S. (1989). *Navchal'no-vykhovnyj protses i psykhichnyj rozvytok osobystosti* [Early childhood education process and psychological development of personality]. Radians'ka shkola. [in Ukrainian]
- Marchenko, V. V. (2016). *Komunikatyvno-kohnityvni osoblyvosti funktsionuvannia intonatsii v anhlo-movnykh movlennievo-muzychnykh tvorakh (eksperymental'no-fonetychne doslidzhennia)* [Communicative and Cognitive Properties of Intonation Functioning in Speech-and-Music Works (an Experimental Phonetic Study)] [Dissertation of Candidate of Philological Sciences]. Natsional'nyj tekhnichnyj universytet Ukrainy «Kyivs'kyj politekhnichnyj instytut».
- Masenko, L. (2010). *Narysy z sotsiolinhvistyky* [Essays on sociolinguistics]. Kyievo-Mohylians'ka akademiia. [in Ukrainian]
- Matsiuk Z., & Stankevych, N. (2023). *Ukrains'ka mova profesijnoho spilkuvannia* [The Ukrainian language of professional communication]. Karavela.
- Piazhe, Zh. (2000). *Mova i myslennia dytyny* [Speech and Thinking of the Child]. Osnovy.
- Selivanova, O. (2008). *Suchasna lnhvistyka: napriamy ta problemy* [Modern linguistics: fields and challenges]. Dovkillia-K. [in Ukrainian]
- Taranenko, O. O. (2001). *Ukrains'ka mova i suchasna movna sytuatsiia v Ukraini* [The Ukrainian language and the current language situation in Ukraine]. *Linguistics*, 4, 3–19. [in Ukrainian]
- Soldatova, H. U., & Cherepovs'ka, N. (2019). Pidlitkova komunikatsiia v tsyfrovomu seredovyschi: sotsiolohichnyj aspekt. *Sotsiolohiia: teory, metody, marketing*, 25(4), 45–57. [in Ukrainian]
- Taranenko, L. I. (2016). *Prosodychni zasoby aktualizatsii anhlijs'kykh fol'klornykh tekstiv maloi formy (eksperymental'no-fonetychne doslidzhennia)* [Thesis for the degree of Doctor of Science]. Natsional'nyj tekhnichnyj universytet Ukrainy «Kyivs'kyj politekhnichnyj instytut. <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/11827> [in Ukrainian]
- Bauman, Z. (2001). *Community: Seeking Safety in an Insecure World*. Polity Press.
- Becker, H. S. (1963). *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*. Free Press.
- Berger, P., & Luckmann, T. (1966). *The Social Construction of Reality*. Anchor Books.
- Blumer, H. (1969). *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*. Prentice-Hall.
- Buckingham, D. (2018). *The Influence of Social Media on Teen Communication*. Routledge.
- Castells, M. (2010). *The Rise of the Network Society*. Wiley-Blackwell.
- Hall, S., & Jefferson, T. (Eds.). (1976). *Resistance Through Rituals: Youth Subcultures in Post-War Britain*. Hutchinson.
- Inhelder, B., & Piaget, J. (1958). *The growth of logical thinking from childhood to adolescence*. Basic Books. <http://dx.doi.org/10.1037/10034-000>
- Merton, R. K. (1968). *Social Theory and Social Structure*. Free Press. https://archive.org/details/socialtheorysoci0000mert_w8x3/page/n7/mode/2up
- Labov, W. (1972). *Sociolinguistic Patterns*. University of Pennsylvania Press.
- Parsons, T. (1951). *The Social System*. Free Press.
- Piaget, J. (1954). *The construction of reality in the child*. Basic Books.
- Willis, P. (1977). *Learning to Labour: How Working Class Kids Get Working Class Jobs*. Saxon House.

Nataliia Burka. Formation and Prospects for the Development of Interdisciplinary Linguistic Research on the Phenomenon of Adolescent Communication. The article provides an analytical overview of the state and prospects of scientific knowledge by linguists of the phenomenon of adolescent communication as an interdisciplinary object through a retrospective analysis of the process of accretion of its research subjects in linguistics, psychology, pedagogy, and sociology. The methodological approach to

the initiated search is based on an original method of three-level analysis of scientific information regarding the formation and prospects for the development of interdisciplinary linguistic research into the phenomenon of adolescent communication. There is substantial evidence that the focus of researchers in the humanities on the peculiarities of adolescents' communicative behaviour, which has been characteristic of the last century, should be linked primarily to the constant emergence of various difficulties in their socialisation, caused by the rapid development of scientific and technological progress in many civilized countries. The analysis showed that from 1950 to 1970, the leading subjects of their research in pedagogy, psychology, linguistics, and sociology were: informal collective interaction of adolescents, the role of communication in the formation of adolescents, subcultural features of adolescent communication, the sociolectal and age-related nature of adolescent communication, the role of communication in the formation of adolescents' self-awareness and the acquisition of skills of their social and value orientation, etc. The findings suggest that in the period from 1970 to the present (the years of the beginning of stable interdisciplinary searches), the focus of researchers' attention has been on such new subjects of scientific knowledge as: language socialization, gender differentiation of speech, development of social and emotional skills, formation of digital identity, suggestibility and manipulative influence, the influence of social networks on socialization, safety of online communication of adolescents, etc. Based on the results of extensive practical testing, the high productivity and undoubted prospects of using a comprehensive conceptual and methodological toolkit of the modern energy theory of speech, capable of providing an effective quantitative description of any qualitative picture related to interdisciplinary research into the phenomenon and phenomena of adolescent communicative behavior, have been logically proven.

Keywords: phenomena of adolescent communication; interdisciplinary retrospective analysis; research subjects; prospects.

Received: November 18, 2025

Accepted: December 5, 2025